

Zelfs uit het bezit van ons Oranjehuis verdwenen in de vorige eeuw veel kostbare Nederlandse meesterwerken. Bij het overlijden van koning Willem IT in 1849 bleef zijn weduwe Anna Paulowna, een zuster van de Russische tsaar Alexander, achter met een schuld van **4,5** miljoen gulden. Om deze schuld te delgen, bood de Russische tsarenfamilie aan de **schilderijen**-verzameling van het vroegere koninklijke paar te kopen. Zo verhuisden opnieuw vele oude meesters naar de Hermitage. Het was voor Anna Paulowna de enige mogelijkheid om aan een openbare verkoping van haar bezittingen te ontkomen. Na het succes met de expositie 'Het goud van de Thraciërs' is er nu dus weer een belangrijke tentoonstelling in museum Boymans-Van Beuningen. Zij wordt gehouden van 13 mei tot en met 14 juli a.s. Er zal een catalogus verkrijgbaar zijn, samengesteld door medewerkers van de Hermitage.

Een unieke gelegenheid om hier weinig **bekende** werken **van** Nederlandse meesters te bewonderen!

H.A. van Dolder-De Wit

HOTEL 'De Zalm'

Enige aantekeningen over de geschiedenis van hotel '**de** Zalm'.

Op **18** juni 1551 kocht Claes Meeuwszoon van Borwijn **Jacobs** de herberg '**de** Oude **Salm**' - ook wel genoemd '**de** Vergulde Salm' aan de Markt, gelegen in het deel dat tot in het begin van onze eeuw De Regenboog werd genoemd.

Waaraan deze herberg zijn naam dankte, is niet duidelijk, want in die tijd was de **Hollandsche** IJssel al sinds 1291 afgedamd bij Klaphek. Dat er in de 16de eeuw nog sprake zou kunnen zijn van het vangen van zalmen in de Hollandsche IJssel is vrijwel uitgesloten. Dat zou er op kunnen wijzen dat de herberg eigenlijk nog veel ouder **is**.

'De Zalm' is vrij zeker de oudste herberg in Holland. Of het ook de oudste in Nederland is, staat **niet** vast. Mogelijk is Carelshaven onder **Delden** nog ouder.

Het huis dat Claes Meeuwsz kocht, grensde in die tijd aan de Waag, die toen nog niet vrijstaand was, zoals thans het geval is. Het huis was bovendien 'maar half zo breed als tegenwoordig. Het woonhuis ernaast is pas bij een latere verbouwing bij de Zalm gekomen.

De tegenwoordige Waag, een schepping van Pieter Post, kwam in 1671 gereed, als een vrijstaand gebouw.

In dezelfde tijd werd ook 'De Zalm' verbouwd en waarschijnlijk verbreed. De toenmalige eigenaar was Anthony Witbols, die van de stedelijke regering wel toestemming kreeg voor die verbouwing, maar wel onder voorwaarde dat het gebouw zes voet lager moest worden dan de Waag. Die uit stedenbouwkundig oogpunt wel verantwoorde conditie werd door Witbols vastgelegd in een gevelsteen, die een tijdlang in de achtergevel was aangebracht, maar enige decennia geleden is overgebracht naar de zijgevel en in oude luister hersteld. Het opschrift is zeer toepasselijk. Onderdevergulde zalmstaat immers: 'niet te hoog, niet te laech, van passe. Anno 1670'. Die voorwaarde is blijkbaar in het vergeetboek geraakt toen de firma Goedewaagen aan de andere zijde van de Waag een nieuw pand mocht optrekken.

Men heeft Witbols dit gebaar beslist niet kwalijk genomen, want hij werd later pachter van de Waag. In de Franse tijd was Pieter Goorissen eigenaar van 'de Zalm'. Deze kreeg in 1794 van het Comité Civil toestemming om in zijn koffiehuis een zogenaamd leesgezelschap op te richten. Aangezien zo'n gezelschap in die tijd gewoonlijk een politieke kleur had, werd de toestemming ervoor pas verleend na inlevering van het reglement en de ledenlijst. Goorissen verwierf bovendien de aanstelling tot commissaris (postmeester) van de het toen met postkoetsen uitgevoerde postverkeer tussen Amsterdam en Antwerpen. Uit deze tijd dateert de internationale bekendheid van het hotel. Ook na het overlijden van Goorissen bleef 'De Zalm' nog lange tijd als station voor dit postverkeer gehandhaafd.

In onze eeuw was de hotelhouder Marinus Vermaat eigenaar; hij exploiteerde na zijn vertrek uit Gouda in de Molenstraat in Den Haag een hotel, dat eveneens 'De Zalm' heette en nog bestaat. Vermaat werd in 1909 opgevolgd door Harmen Hendricus van Heuveln, lid van een hotelhoudersfamilie.

Hij verhuisde in 1921 naar Velp en werd in Gouda opgevolgd door zijn broer Tonnis, die voordien het hotel 'La Station' aan het Stationsplein in Gouda dreef. In de oorlogsjaren werd de zaak overgenomen door zijn zoon, die het hotel in 1958 overdeed aan de families Nix en Baarda.

In het stedelijk leven heeft 'De Zalm' altijd een belangrijke functie vervuld. Niet alleen ontving het vaak hoge en belangrijke gasten, maar het was ook voor vele verenigingen de vaste vergaderplaats.

Ik wil tenslotte nog een belangrijke gebeurtenis vermelden

die in 'De Zalm' plaats vond op de dag van de bevrijding, 5 mei 1945. Op die dag werd namelijk de Ortskommandant - in de volksmond bekend onder de naam Blauwe Arie - door de districts-ommandant van de Binnenlandse Strijdkrachten om 11.30 uur ontboden in 'De Zalm' voor een bespreking. Hij gaf aan de uitnodiging gehoor en droeg de macht over aan de commandant van de B.S. De bevrijding van Gouda verliep zonder slag of stoot!

Dr. A. Scheygrond

BRIEF OVER DE ST. JORISDOELEN.

Namens het bestuur van Oudheidkundige Kring 'Die Goude' heeft onze voorzitter, ing. A.J.M. **Houdijk**, een brief verstuurd **aan** de Raad van Bestuur van N.V. Bouwfonds Nederlandse Gemeenten te Hoevelaken. Het Bouwfonds is, na verkoop door de gemeente Gouda, de nieuwe eigenaar van de voormalige Sint Jorisdoelen aan de Lange Tiendeweg - bij vele **Gouwe**-naars ook bekend als 'de Doelen' of als de voormalige **Klei**-school. In die brief laat de heer **Houdijk** weten dat 'Die **Goude**' met bijzonder veel genoegen heeft kennis genomen van het feit dat de St. Jorisdoelen zal worden gerestaureerd, en dat daarmee dit markante gebouw voor Gouda blijft behouden. 'Aan allen die gedurende de vele jaren van onzekerheid met woord en daad voor dit gebouw hebben gevochten, en aan hen, die uiteindelijk de definitieve redding mogelijk hebben gemaakt, betuigen wij onze oprechte erkentelijkheid en waardering*.

Naast deze lof uit onze voorzitter toch enige bezorgde gevoelens - waar het gaat om het plan van de nieuwe eigenaar om bij de komende restauratie NIET de oorspronkelijke 18de eeuwse roedenverdeling in de ramen terug te brengen. 'Wanneer dat **wél** zou gebeuren, zou dit de kroon op het werk betekenen', aldus onze voorzitter in zijn brief. Als argumenten voor het in ere herstellen van 'de kleine ruitjes' in De Doelen voert onze voorzitter aan: de gevel zal een levendig en interessant gezicht krijgen; dit onderdeel van de architectuur zal weer in overeenstemming zijn met de oorspronkelijke opvattingen van de bouwers; het gebouw zal beter in harmonie zijn met de kleinschalige omgeving.

'Wij beseffen ten volle dat de wijziging van de **roedever**-deling financiële consequenties met zich brengt. Ook bij het handhaven van de huidige indeling zullen ongetwijfeld